

sluit en een verroeste ijzeren plaat die als een valbijl een diepere ruimte ontsluit. Vooral met het voorbeeld ontstaan interessante haast filmische kadreringen: Müller houdt ervan de blik van de toeschouwer te geleiden, in te perken, hem een zichpunt op te leggen: alsof de vrijheid die de auteur t.a.v. zijn teksten laat door de regisseur dan toch gestuurd wordt. Ook breekt Müller in *Kwartet* de zaal in door de zijbalkons in het spel te integreren: regelmatig verschijnen Valmont en Merteuil op de balkons om mekaars spel op het voortoneel beter gade te slaan. Dat levert telkens heldere dubbel theatrale beelden op die het simulerende ritueel van begeerte en dood onderstrepen. Op het einde zijn het de meiden die hun plaats op het balkon ingenomen hebben: zij kijken toe op de ondergang van hun meesters en wachten

om straks hun plaats in te kunnen nemen.

De beeldtaal in de vorige enceneringen van Müller had een eigen associatief-autonome kracht. Dat is ook hier af en toe het geval, vooral in de scène met de blauw geverfde dubbelganger van Valmont: een beeld als een raadsel (het blauw van de aristocratie, de droom, of de vrouw in de strop, de antipode van jezelf?). Maar af en toe glijdt Müller uit in bombast, met zeer kitscherige beelden zoals een neerdalende cupido op een schommel. Het slotbeeld tart wat dat betreft alle grenzen: Valmont die operastervend aan zijn einde komt, die Don Giovanni-gelijk in het hellevuur ten onder gaat en Merteuil die triomferend als een wraakgodin de ondergang van de wereld aanschouwt. Ze krijgt plots divaachtige allure in een derderangs opera: het vuur laait op, Puccini's *Manon Lescaux*

zwellt aan, kanonnen bulderen, kraaien roepen, en zij spreekt de verkorte laatste zin: 'nu zijn we alleen.'

Müller verbaast dus weer: door zijn historische lezing van een van zijn mooiste teksten, door een veellagige zich constant vervellende encenering, maar ook door een teveel: teveel aan bombast, teveel aan slechte smaak.

Luk Van den Dries

Quartet, Berliner Ensemble / Brigitte Maria Mayer

